

Datum

12 juli 2023

Onze referentie

-

verslag

Omschrijving	Standaardisatieraad Nationaal Archief
Vergaderdatum en -tijd	4 juli 2023, 13.00 uur
Vergaderplaats	Utrechts Archief, Hamburgstraat 28, zaal Librije
Aanwezig	Dick Bunscoeke, Provincies Drenthe en Groningen Fred van Kan, Gelders Archief Martijn Kerkhof, Rijksprogramma Duurzaam Digitale Informatiehuishouding Ella Kok-Majewska, Regionaal Archief Rivierenland Lourens Visser, CIO-Rijk Afelonne Doek, Nationaal Archief (voorzitter) Geert Leloup, Nationaal Archief (coördinator kennisproducten) Corinne Boeijinga, Nationaal Archief (notulist)
Afwezig	Arne Bakker, Gemeente Groningen Tanja van Burgel, Ministerie van Financiën Wim van Nunspeet, Centraal Bureau voor de Statistiek Mary-Jose van Overveld, Waterschap Brabantse Delta Jacqueline Rutjens, Rijksprogramma Duurzaam Digitale Informatiehuishouding

1. Opening en mededelingen

De voorzitter heet de leden welkom. Zij vindt het fijn om ditmaal elkaar fysiek te ontmoeten. Vier leden hebben zich afgemeld. Martijn Kerkhof vervangt Jacqueline Rutjens. De agendapunten 3 en 5 zijn om praktisch-organisatorische redenen na de agendapunten 4 en 6 behandeld. De vooraf ontvangen schriftelijke reactie is meegenomen tijdens de vergadering en in het verslag.

2. Verslag vorige bijeenkomst en actiepunten

Het verslag van het vorige overleg wordt vastgesteld. De organisatie van een gesprek over de werving van externe deskundigen was het enige actiepunt in dit verslag. Dit komt aan de orde bij agendapunt 8.

3. Stand van zaken MDTO

Jaap Haenen houdt zich bezig met het traject om MDTO als standaard voor het Rijk geïmplementeerd te krijgen. Daarvoor wordt gewerkt langs verschillende sporen.

De bemiddelingsgesprekken zijn afgerond. Het Nationaal Archief sluit weer aan bij de werkgroep Metagegevens Rijksoverheid, met zeven bespreekpunten uit het bemiddelingsverslag als leidraad voor verder overleg.

Een ander onderdeel is het inregelen van een governance voor alle standaarden. ICTU doet de procesbegeleiding voor dit gedeelte. Op korte termijn gaan drie directies van BZK aan de hand van BOMOS met elkaar in gesprek welke relevante rollen er zijn en hoe die ingevuld kunnen worden. In augustus volgt ook een gesprek met de medeoverheden.

MDTO door het CIO-beraad vast laten stellen als standaard door het Rijk vóór het eind van 2023 blijkt te ambitieus omdat al deze acties tijd vragen. Vaststelling in Q1 2024 is haalbaar.

Daarnaast speelt nog een financieringsvraagstuk voor het beheer van de standaarden. Voor een éénduidige rapportagelijijn is het meest logisch dat dit via de directie CIO Rijk verloopt. In 2024 stelt deze directie geld beschikbaar. Over de financiering op langere termijn wordt nog nagedacht.

Lourens Visser deelt mee dat hij per 1 oktober 2023 vertrekt als CIO Rijk.

4. Stand van zaken kennisproduct Duurzame Toegankelijkheid van Gegevens

Vanuit de interne projectgroep geeft een medewerker van het Nationaal Archief toelichting op de voortgang van het kennisproduct Duurzame Toegankelijkheid van Gegevens. Momenteel werkt de groep aan een gesprekswijzer, onder andere aan de hand van frameworks uit zowel het informatiebeheer als het gegevensbeheer.

Eén van de leden is blij dat een vertaaltabel bestaande uit een informatiemodel in de handreiking wordt opgenomen, zodat informatiebeheerders en databeheerders elkaar beter gaan begrijpen.

Een ander merkt op dat het Nationaal Archief als enige archiefinstelling zitting neemt in de redactiegroep. Het is de vraag of de vertaling naar de praktijk voor archiefinstellingen op deze manier voldoende geborgd is. In feedbacksessies kunnen archiefinstellingen dan wel hun input geven, maar het is beter om deze zo vroeg mogelijk te betrekken.

Afgesproken wordt om archiefinstellingen expliciet uit te nodigen voor de feedbacksessie en hen te vragen om de vertaling naar de praktijk te beoordelen. Als uit deze sessie blijkt dat essentiële informatie mist, wordt een redactielid vanuit de archiefinstellingen toegevoegd.

Een lid geeft in een schriftelijke reactie mee dat de gesprekswijzer een nuttig middel lijkt, op voorwaarde dat informatiebeheerders en gegevensbeheerders elkaar vinden.

Tevens noemt deze de aandacht voor de rol van de CDO's (chief data officer). Niet elke CDO ziet ook een rol voor zichzelf weggelegd als het gaat om informatiebeheer. Maar beide functies kunnen onder de CDO samenkomen.

De voorzitter en CIO Rijk onderschrijven beiden dat het informatiebeheer en gegevensbeheer vaak nog gescheiden werelden zijn, terwijl er steeds meer raakvlakken komen. In Open op Orde wordt gegevensbeheer ook benoemd als onderdeel van de informatiehuishouding. In de gesprekswijzer kan hiernaar een verwijzing worden opgenomen.

5. Archiveren in de informatieketen; Eindrapportage Versterking Ketenarchivering en module Uitgangspunten van de handreiking

CIO Rijk stelt de Eindrapportage Versterking ketenarchivering voor. De bespreking in de Standaardisatieraad (SR) levert de volgende twee aandachtspunten op:

1. Het belang van de strategische verankering en sturing van dit thema.
2. Normering en duidelijke beleidskaders voor ketenarchivering zijn nodig.

Bij punt 1 vraagt één van de leden waarom het Strategisch Informatieoverleg (SIO) genoemd wordt. Een lid van de Stuurgroep licht toe dat dit het geschikte gremium is voor bewustwording en om de juiste vragen te stellen.

Daarbij aansluitend worden de startpagina en de module uitgangspunten van de handreiking Archiveren in de informatieketen voorgelegd voor vaststelling. Hierin staan richtinggevendende uitspraken over hoe je archiveren in de ketensamenwerking goed kunt organiseren. Dit aan de hand van zeven uitgangspunten met voorbeelden. De volgende modules zullen handelen over verantwoordelijkheden, inrichtingskeuzes en waardering & selectie.

Deze module met uitgangspunten is meerdere malen besproken met de redactiegroep. Ook deelnemers aan de vraaggesprekken voor de verkenning Ketenarchivering door CIO Rijk hebben input gegeven in een gesloten review.

Twee punten uit de discussie worden toegelicht.

1. Het uitgangspunt Gegevenskwaliteit is opgenomen in de handreiking, omdat informatiebeheer en gegevensbeheer steeds dichterbij elkaar komen. In de bijbehorende tekst is uitleg gegeven waarom gegevenskwaliteit belangrijk is voor informatiebeheerders.
2. Het uitgangspunt bevoegdheden & verantwoordelijkheden en het uitgangspunt taken & afspraken zijn gesplitst, omdat deze onderdelen op verschillende niveaus spelen.

De voorzitter waarschuwt dat laatstgenoemde splitsing mogelijk verkokering in de hand werkt, terwijl taken & afspraken voortkomen uit bevoegdheden en verantwoordelijkheden. CIO Rijk haakt hierop aan en suggereert om een RACI-tabel te gebruiken. Die brengt bij een project of een samenwerking alle stakeholders in beeld, onafhankelijk van de niveaus. Dit helpt om het proces en het belang van borging binnen de hele organisatie te verzekeren. De andere leden beamen dit.

De module wordt vastgesteld mits toevoeging van een alinea die de samenhang tussen bevoegdheden & verantwoordelijkheden en taken & bevoegdheden duidelijk maakt. Publicatie van de module kan dan ook.

6. DUTO Raamwerk, module waarden van Duurzame Toegankelijkheid en module DUTO-kenmerken

Twee introducerende en informatieve modules liggen voor ter vaststelling. De eerste module gaat over de waarden van Duurzame Toegankelijkheid en de tweede module over de DUTO-kenmerken: wat maakt overheidsinformatie duurzaam toegankelijk? De volgende modules zijn normerend en gaan in op de passende maatregelen die organisaties kunnen nemen. Voor deze modules komt een openbare review in het najaar.

De Standaardisatieraad juicht de opname van klimaat in Module 1 van het Raamwerk toe.

Een lid merkt op dat onder cultureel erfgoed vaak juist gebouwen en monumenten worden verstaan, en niet papieren of digitaal erfgoed. DUTO ondersteunt beide vormen van erfgoed, want door zorg te dragen voor het goed bewaren en toegankelijk maken van papieren en digitaal erfgoed, wordt de context van het overige erfgoed (monumenten en gebouwen) behouden.

CIO Rijk onderschrijft het verplicht stellen van het DUTO-raamwerk op landelijk niveau, bijvoorbeeld via het Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO) en Forum Standaardisatie. De SR zou hierbij kunnen fungeren als een voorportaal.

CIO Rijk merkt op dat de samenhang met de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) niet over het hoofd gezien mag worden. Eén van de andere leden is van mening dat dit vooral module 3 zal raken, omdat de Baseline een vertaling van de praktijk is.

CIO Rijk polst tot slot naar de link tussen de kernwoorden in de DUTO-waardendriehoek en artikel 1.3 in de nieuwe Archiefwet, dat handelt over de belangen van overheidsinformatie. Het projectteam van het DUTO-Raamwerk zal bekijken of een verduidelijking in de tekst nodig is.

Eén van de leden mist ook in de tekst uitleg over het woord 'vertrouwen' in de bijhorende visualisering van de DUTO-waardendriehoek. Bij het schrijven had het projectteam onder meer in gedachten dat duurzaam toegankelijke overheidsinformatie bijdraagt aan het vermogen van de overheid om verantwoording af te leggen, en het vermogen van burgers om op hun beurt de overheid ter verantwoording te roepen. Deze dynamiek kan op termijn zorgen voor een groter vertrouwen in de overheid. De SR gaf aan dat met de toevoeging

van deze opmerking de link tussen de waardendriehoek en de tekst voldoende geborgd is.

De modules zijn vastgesteld mits de laatst genoemde aanvulling wordt toegevoegd. Daarmee kunnen ze ook gepubliceerd worden.

7. Handreiking Beheer en behoud fysiek archief, module 1 klimaatbeheer

In de nieuwe Archiefregeling worden de eisen aan klimaatbeheer aangepast aan de huidige tijd. Met de mogelijkheid om mee te bewegen met de seizoenen. Maar dit is een vrij technische materie. Deze module geeft hier uitleg over. De doelgroep is overigens niet afhankelijk van de invoering van de nieuwe Archiefregeling. Artikel 27 in de huidige Archiefregeling geeft ruimte om nu al aanpassingen te doen.

Op de vraag of voor deze module ook naar buitenlandse voorbeelden is gekeken, is het antwoord dat Nederland op dit terrein juist voorop loopt. Nederland is ook het enige land dat eisen aan het klimaatbeheer in archiefdepots wettelijk heeft vastgelegd door middel van de eerder genoemde Archiefregeling.

De module sluit aan op bredere ontwikkelingen in het veld. Diverse organisaties zijn aan het experimenteren met anders omgaan met klimaatbeheer, bijvoorbeeld door 's nachts de installatie uit te zetten. Ook worden passieve depots (zonder klimaatbeheerinstallaties) gebouwd waarbij de constructie van het gebouw een grote rol heeft bij het klimaatbeheer.

Tot slot wordt aangestipt dat deze module ook van belang is voor archiefvormers die blijvend te bewaren papieren archieven beheren. Ook zij waren goed vertegenwoordigd in de redactiegroep.

De leden van de Standaardisatieraad stellen de module vast. Deze kan daarmee gepubliceerd worden.

8. Gesprek werving externe deskundige

Tijdens de vorige bijeenkomst van de Standaardisatieraad bleek behoefte te bestaan aan een verdiepend gesprek over de werving van externe deskundigen. De coördinator kennisproducten licht enkele mogelijke maatregelen toe die hun werving en inzet kan vereenvoudigen.

Het nieuwe Archiefbesluit zal in de eerste plaats organisaties meer ruimte bieden bij het zoeken naar een onafhankelijke externe deskundige. Wat onder onafhankelijk wordt verstaan is ruimer geformuleerd.

In de nieuwe handreiking externe deskundige kan voorts aandacht besteed worden aan de hulp die een archiefbewaarplaats mogelijk kan bieden bij de zoektocht naar een externe deskundige. Een lid van de Standaardisatieraad vraagt of dit werkelijk helpt, waarop de coördinator kennisproducten antwoordt dat het Nationaal Archief desgevraagd die hulp biedt en dat de ervaring is dat een gezamenlijke zoektocht wel degelijk als nuttige hulp wordt gezien.

Ook kunnen in de handreiking meer handvatten gegeven worden voor het bepalen van een redelijke vergoeding. De behoefte aan meer duidelijkheid over de vergoeding wordt door de Standaardisatieraad gedeeld. Een lid stelt voor om een vrijwilligersvergoeding aan te houden. Een door een ander lid geopperde vergoeding vanuit een centraal budget bij OCW is niet direct de gewenste oplossing. De externe deskundige is deel van een uitgekiend stelsel van 'checks and balances'. De vergoeding beleggen bij één, in zekere zin externe, partij zou dit verstoren.

Daarnaast kan in de handreiking worden aangegeven dat de externe deskundige ook in zijn eigen netwerk mag sparren. Veel externe deskundigen geven namelijk aan dat zij het een hele verantwoordelijkheid vinden om in hun eentje een selectielijst te beoordelen vanuit het standpunt van de burger.

Eén lid geeft nog schriftelijk de suggestie mee om in de handreiking meer en concretere voorbeelden te geven van mogelijke bronnen (literatuur, belangenorganisaties, vakgroepen). Zodat de externe deskundige meer handvatten krijgt.

Nog een andere mogelijkheid is om het netwerk van de externe deskundigen te verstevigen, bijvoorbeeld door ervaren externe deskundigen als buddy op te laten treden. De voorzitter stelt voor om potentiële externe deskundigen, zoals journalisten, via een positieve communicatieboodschap te stimuleren om deze taak te vervullen.

Tot slot stelt een lid een openbaar register voor, dat overzicht en inzicht biedt in het profiel van 'de externe deskundige'. Maar dit idee lijkt in strijd met de AVG. Het is wel mogelijk om een lijst met geschikte beroepsgroepen, zoals hoogleraren en journalisten, op te stellen en aan de handreiking toe te voegen.

Samengevat stelt de Standaardisatieraad voor om in de handreiking meer duidelijkheid te geven over de vergoeding en een lijst met geschikte beroepsgroepen toe te voegen. Daarnaast kan een positieve communicatiecampagne opgezet worden.

9. Discussie te ontwikkelen kennisproducten

Uit de vorige Standaardisatieraad, de ontwikkelagenda en het overleg met interne stakeholders zijn 24 thema's voor nieuw te ontwikkelen kennisproducten gekomen. De leden mochten bij dit agendapunt hun top drie aangeven.

Uit deze prioritering zijn de volgende thema's gekomen:

- Norm overbrengen e-mail
- Archiveren algoritmes
- Herziening chatberichten
- Methoden en technieken e-mail archiveren
- Sleutelfunctionarissen e-mail en chat
- Formaten voor uitwisseling
- Archiveren/bewaren bij de bron
- Norm persistent identifiers
- Informatiebeveiling (hoe te certificeren)
- Openbaarheid bij raadpleging

10. Sluiting

De voorzitter sluit de vergadering om 14:58 uur en wenst iedereen een goede vakantie.

Actiepunten

Geen